

Praktik i staten

INTRODUKTION OM HUR DET ÄR ATT JOBBA OCH HA PRAKTIK I STATEN

-
- 4 Inledning
  - 6 Så styrs Sverige – en demokrati med ett parlamentariskt styrelsesätt
  - 8 Du är en del av den demokratiska processen
  - 9 Privat och offentlig verksamhet – vad är skillnaden?
  - 10 En gemensam statlig värdegrund
  - 11 De statliga myndigheterna delas in i sju verksamhetsområden
  - 13 Vad innebär det att arbeta på en statlig myndighet?
  - 14 Att vara praktikant på en statlig myndighet

Inledning

Inom staten finns många kvalificerade yrken. Cirka 250 000 statligt anställda arbetar dagligen med utbildning inom universitet och högskolor, brottsbekämpning, internationellt arbete, insamling av skattemedel, utbetalningar från trygghetssystemen, förmedling av arbeten, planering av infrastruktur, kulturfrågor och många andra arbetsuppgifter. Exempel på yrkesroller är forskare, polis, utredare, museianställd, stridspilot, danspedagog, skatteexpert och IT-tekniker, och det finns många fler. I Sverige finns ungefär 340 statliga myndigheter.

De fem största statliga arbetsgivarna är Polisen, Försvarmakten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Skatteverket.

Att arbeta statligt innebär att skapa samhällsnytta för alla som bor i Sverige och att bygga Sveriges relationer med omvärlden. Att arbeta statligt innebär också att utföra den verksamhet och tillämpa de lagar och regler som den svenska regeringen och riksdagen har beslutat om.

Välkommen till oss!

Så styrs Sverige

EN DEMOKRATI MED ETT
PARLAMENTARISKT STYRELSESÄTT

Sverige är en demokrati med ett parlamentariskt styrelsesätt. Det betyder att den offentliga makten utgår från folket. Att vara anställd i staten är att vara en del av den demokratiska processen.

Du är då med och bidrar till att det som folket och Sverige vill blir verklighet.

Svenska folket väljer representanter till riksdagen i riksdagsvalet vart fjärde år.

Riksdagen utser en statsminister som får i uppdrag att bilda en regering. Riksdagen är den högsta beslutande församlingen i Sverige. Till riksdagens uppgifter hör att besluta om lagar och om statsbudgeten.

Regeringen styr Sverige genom att den verkställer riksdagens beslut och tar initiativ till nya lagar och lagändringar. Till sin hjälp i arbetet har

Sagerska palatset, Riksbron, Riksdagshuset, Slottet, Stallbron och Regeringskansliet.

regeringen Regeringskansliet, med departement för olika områden, och de statliga myndigheterna. Regeringen kan styra hur myndigheterna ska arbeta. Men, regeringen får aldrig styra över hur myndigheten använder lagarna. I många andra länder har ett statsråd makt att direkt ingripa i myndigheternas löpande arbete. I Sverige är det inte så. Detta brukar kallas att vi har förbud mot ministerstyre.

Varje år beslutar regeringen om regleringsbrev för myndigheterna. I regleringsbrevet står det hur myndigheten ska arbeta och hur mycket pengar den kan använda.

Regeringen ansvarar för vem som ska bli chef för en myndighet. Myndighetens chef heter normalt generaldirektör.

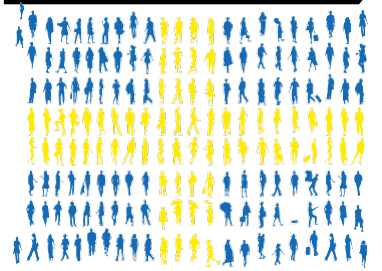
Du

är en del av den demokratiska processen

Kammaren är samlad för omröstning.

SÅ HÄR SER DEN DEMOKRATISKA PROCESSEN UT

FOLKET

Folket i Sverige väljer vilka personer som ska sitta i riksdagen

VAL VART FJÄRDE ÅR

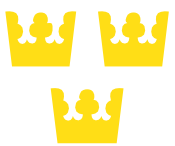

RIKSDAGEN

Riksdagen beslutar om lagar och om hur statens pengar ska användas

REGERINGEN MED DEPARTEMENT

Voteringsknappar i en ledamotsbänk.

Regeringen styr Sverige och ger både pengar och uppdrag till myndigheterna.

MYNDIGHETER

RESULTAT

Myndigheterna ska se till att det som riksdag och regering har beslutat blir verklighet.

Privat och offentlig verksamhet – vad är skillnaden?

I Sverige brukar olika verksamheter delas in i offentlig respektive privat verksamhet. Till den offentliga verksamheten hör den verksamhet som finansieras med skatter, som drivs av det allmänna. Hit räknas den statliga verksamheten, men också verksamhet inom kommuner och landsting.

Offentlig verksamhet

Hit hör de verksamheter som finansieras med skatter och som drivs av det allmänna. Offentlig verksamhet består av två delar: statlig verksamhet och kommun- och landstingsverksamhet

Statlig verksamhet

Hit hör de verksamheter (förvaltningsmyndigheter, statliga affärsverk med flera) som har ett uppdrag från regering och riksdag att arbeta med specifika frågor som utvecklar och stöttar samhället

Kommun- och landstingsverksamhet

Hit hör de verksamheter (skola, lokaltrafik, sjukvård med flera) som arbetar för en begränsad geografisk del av samhället. Det finns flera sådana för att tillsammans täcka hela samhället

Statlig verksamhet

Här handlar det ofta om att man som myndighet har ett specifikt uppdrag från regering och riksdag att arbeta med det som utvecklar och stöttar samhället. Verksamheten finansieras huvudsakligen med skatter. Till den statliga verksamheten räknas bland annat statliga förvaltningsmyndigheter som till exempel Arbetsförmedlingen, och statliga affärsverk, som till exempel Luftfartsverket. Däremot räknas inte statligt ägda bolag hit, som till exempel Vattenfall, utan de hör till den privata sektorn.

I staten är det cirka 286 000 personer anställda. Det motsvarar 6 procent av de sysselsatta på arbetsmarknaden.

Verksamhet inom kommuner och landsting

Här handlar det om sådan verksamhet som bedrivs av kommuner och landsting, till exempel skola, hälso- och sjukvård och lokaltrafik.

Sverige är indelat i 290 kommuner och i varje kommun finns en folkvald församling, kommunfullmäktige, som beslutar om kommunens frågor. Verksamheten finansieras av kommunalskatter, avgifter och statsbidrag.

Sverige har 20 landsting och i varje landsting finns en folkvald församling, landstingsfullmäktige, som beslutar om landstingens frågor. Verksamheten finansieras av bland annat landstingsskatter, patientavgifter och statsbidrag.

Inom kommun och landsting är det cirka 1 098 100 personer anställda, vilket motsvarar 23 procent av de sysselsatta på arbetsmarknaden.

Privat verksamhet

Hit hör företag eller organisationer som oftast drivs i vinstsyfte. Det finns konkurrenter som producerar liknande varor eller tjänster.

Privat verksamhet

Här är det ofta företag eller organisationer som drivs i vinstsyfte, till exempel genom att man konkurrerar med dem som producerar liknande varor och tjänster. Privata verksamheter är (förutom hushåll) privatägda företag. Ofta handlar det om organisationer som drivs i vinstsyfte. Det finns också organisationer inom privat verksamhet som inte drivs i vinstsyfte och de kallas ibland med ett samlingsnamn för ideella verksamheter.

I den privata sektorn, som är den största, arbetar cirka 3 403 500 personer, vilket motsvarar 71 procent av de sysselsatta på arbetsmarknaden.

En gemensam statlig värdegrund

En värdegrund är de värderingar som ligger till grund för verksamheten i en organisation. För alla oss som är statsanställda, oavsett yrkesroll, finns en gemensam värdegrund, som bygger på demokratiska värderingar. Den gemensamma statliga värdegrunden kan sammanfattas i sex grundläggande principer/grundläggande värden:

Demokrati

All offentlig makt utgår från folket. Vi ser till att det som folket via riksdagen vill blir verklighet.

Legalitet

Den offentliga makten utövas under lagarna. Vi måste följa de lagar och regler som gäller i vårt arbete.

Objektivitet

Allas likhet inför lagen, saklighet och opartiskhet ska iakttas. Vi ansvarar för att lika fall ska behandlas lika och att beslut inte ska grundas på tyckanden. Vi får inte ta emot mutor.

Fri åsiktsbildning

Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning. Öppenhet och yttrandefrihet är viktigt. Vi har rätt att berätta om det som händer på myndigheten med undantag för det som omfattas av sekretess.

Respekt för lika värde, frihet och värdighet

Den offentliga makten ska utövas med respekt för allas lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet. Vi ska alltid ha respekt för människors lika värde och inte diskriminera någon på grund av till exempel kön, etnisk tillhörighet eller funktionsnedsättning.

Effektivitet och service

Effektivitet och resurshushållning ska förenas med service och tillgänglighet. Vi ska ge allmänheten information, vägledning och råd. Vi ska utföra våra uppgifter på ett effektivt sätt.

De statliga myndigheterna delas in i sju verksamhetsområden

*De statsanställda jobbar inom olika verksamhetsområden.
På bilden sidan 11 visas de olika verksamhetsområdena och inom varje
verksamhetsområde ges exempel på två myndigheter.*

Utbildning: Inom detta verksamhetsområde arbetar 74 700 anställda på 41 myndigheter, till exempel Lunds universitet och Skolverket.

Samhällsskydd och rättsskipning: Inom detta verksamhetsområde arbetar 52 300 anställda på 14 myndigheter, till exempel Polisen och Ekobrottsmyndigheten.

Socialt skydd med mera: Inom detta verksamhetsområde arbetar 41 600 anställda på 19 myndigheter, till exempel Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten.

Allmän offentlig förvaltning: Inom detta verksamhetsområde arbetar 28 200 anställda på 45 myndigheter, till exempel Skatteverket och Statskontoret.

Försvaret och samhällets krisberedskap: Inom detta verksamhetsområde arbetar 28 100 anställda på 13 myndigheter, till exempel Kustbevakningen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Näringslivsfrågor: Inom detta verksamhetsområde arbetar 25 000 anställda på 53 myndigheter, till exempel Arbetsmiljöverket och Trafikverket.

Fritidsverksamhet, kultur och religion: Inom detta verksamhetsområde arbetar 2500 anställda på 27 myndigheter, till exempel Riksantikvarieämbetet och Moderna museet.

Fritidsverksamhet, kultur och religion

Vi arbetar med att bevara, använda och utveckla kulturarvet. Vi samlar, bevarar och visar konst.

MODERNA MUSEET

Samhällsskydd och rättsskipning

Vi arbetar för att minska brottsligheten och att öka tryggheten i samhället.

Utbildning

Vi utbildar och forskar på universitet och högskolor och ska främja att alla får en likvärdig utbildning och att en hög kvalitet nås i både utbildning och forskning.

Skolverket

Allmän offentlig förvaltning

Vi arbetar för att rätt skatt betalas och att alla som bor i Sverige blir folkbokförda. Vi arbetar med att utveckla och effektivisera statliga myndigheter-

Socialt skydd med mera

Vi betalar ut olika ersättningar till dig som är förälder, till dig med funktionsnedsättning, till dig som är sjuk och till dig som är pensionär.

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Näringslivsfrågor

Vi ställer krav på att alla arbetsplatser ska ha en god arbetsmiljö. Vi arbetar för att alla ska komma fram smidigt, grönt och tryggt.

Försvar och samhällets krisberedskap

Vi ansvarar för miljöräddning och övervakning av landets kuster. Vi hjälper till vid olyckor och kriser både i Sverige och runt om i världen.

Vad innebär det att jobba på en statlig myndighet?

Arbetsuppgifter

En statsanställd är riksdags och regerings förlängda arm. När du jobbar på en myndighet är det viktigt att känna till att medborgarna i Sverige (via riksdag och regering) är uppdragsgivare och att verksamheten finansieras med skattemedel. Det arbete som utförs på en myndighet varierar förstås beroende på vilken myndighet du har kommit till. Även inom en och samma myndighet kan arbetsuppgifterna variera mycket.

Myndighetsutövning – att ta beslut i myndighetens namn

När en statsanställd ska göra något i sitt arbete, till exempel besluta om en viss åtgärd, har denne alltid en skyldighet att överväga vilka regler som gäller. Ibland handlar det om myndighetsutövning, det är sådana typer av beslut där en myndighet har en maktbefogenhet i förhållande till medborgaren. Exempel på sådana är beslut om tillstånd, avgifter, ersättningar eller förpliktelser av något slag. Då måste den statsanställda följa det som står i författningar (lag, förordning eller föreskrift).

Regelstyrning – hur arbetet utförs

Det finns vissa krav som gäller alla statsanställda, till exempel hur ett ärende ska handläggas – så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt, och där beslut ska kommuniceras på ett lättförståeligt sätt. Det finns också regler om service, som till exempel innebär en skyldighet att svara på frågor från utomstående. En statsanställd ska också vara objektiv i sin handläggning, till exempel ska en person inte handlägga ett ärende för någon som denne känner eller är nära släkt med.

Öppenhet och sekretess

Öppenhet är viktigt inom den offentliga förvaltningen för att förhindra till exempel korruption. Grundtanken är därför att de uppgifter och handlingar som finns på en myndighet är offentliga och ska lämnas ut om någon begär det. Men för vissa uppgifter och handlingar finns det bestämmelser som gör att en statsanställd har tystnadsplikt och inte får lämna ut dessa. Det kan till exempel handla om känsliga uppgifter om hälsotillstånd. Om en statsanställd har tystnadsplikt gäller den både inom myndigheten, mellan kollegor som inte har samma uppgifter i sitt arbete, och utanför myndigheten.

Arbetsplatsen

Att jobba statligt är precis som vilken annan arbetsplats som helst när det kommer till att du ska trivas på arbetsplatsen och med dina arbetsuppgifter. Att ha en god arbetsmiljö värderas högt inom staten.

Arbetsplatsens utformning

Den fysiska utformningen på arbetsplatsen är viktig och din arbetsgivare försöker anpassa miljön efter vad jobbet kräver. Jobbar man på kontor så kanske det finns höj- och sänkbara bord och är man ute och har ett mer fysiskt jobb finns det vanligtvis arbetskläder och arbetsredskap som ska underlätta och göra att arbetet kan utföras säkert och skonsamt för kroppen.

Avtal

Det finns avtal för hela staten men också för varje arbetsgivare som bestämmer hur mycket man får jobba, hur man sätter lön, hur och när man kan vara ledig med mera. Avtalen är till för att sätta en grund och ram för hur arbetsplatsen ska vara utformad så att alla har förutsättningar att kunna göra ett bra jobb där det också finns möjlighet till balans mellan arbete och fritid. Avtalen tas fram mellan arbetsgivaren och fackförbund.

Dialog med chefen

Genom dialog med din chef går du regelbundet igenom hur du upplever din arbetsituation. Vissa ramar kan, som sagt, redan finnas bestämda i avtal och regler på arbetsplatsen, men genom att prata och berätta för din chef hur du upplever till exempel arbetsuppgifter, samarbeten och mål kan du påverka hur ditt arbete ska genomföras.

Att vara praktikant på en statlig myndighet

Som praktikant är du inte anställd men du ska genom arbetsuppgifter, arbetsplats och kollegor få en känsla av hur det är att jobba statligt. Vissa saker i jobbet skiljer sig jämfört med hur det är att vara anställd på arbetsplatsen.

Arbetstid

I många fall har du kanske fått din praktikplats via Arbetsförmedlingen och beroende på hur det upplägget ser ut så kanske du inte har praktik på heltid, utan gör fler saker vid sidan av praktiken, såsom att lära dig svenska eller gå en utbildning via Arbetsförmedlingen.

Som praktikant får du inte, till skillnad från en anställd, lön från myndigheten. Däremot betalar Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan ut en särskild ersättning till dig när du går på praktik.

Arbetsuppgifter

Som praktikant är du inte anställd vilket innebär att dina arbetsuppgifter ser annorlunda ut. Du kommer att få prova på olika saker men du kommer till exempel inte kunna handlägga ärenden så att du fattar myndighetens beslut.

Myndigheten som anordnar praktikplatsen är ansvarig för din arbetsmiljö. I just den bemärkelsen finns det inte någon skillnad jämfört med myndighetens anställda personal. Oavsett hur din praktik ser ut är det viktigt att du precis som anställda tar chansen och påverkar din arbetssituation och praktik, visar intresse och frågar om saker som du undrar över.

Handledare

Från första dagen ska du ha en handledare som hjälper dig in på arbetsplatsen och berättar hur det är att jobba statligt. Du kan alltid vända dig till den personen om du har frågor eller funderingar.

Mer information

Läs gärna mer om hur det är att jobba statligt på vår webbplats,

www.arbetsgivarverket.se/jobbastatligt

Utgiven av Arbetsgivarverket 2016

Produktion: Arbetsgivarverket

Foto: Getty Images, sidan 6-7 och 8-9: Melker Dahlstrand/Riksdagsförvaltningen,
sidan 8 voteringsknappar: Ingemar Edfalk/Riksdagsförvaltningen

Box 3267, 103 65 Stockholm,
Besöksadress: Sveavägen 44

Växel: 08 700 13 00

www.arbetsgivarverket.se

registrator@arbetsgivarverket.se